

**Onderwerp**

Effectiviteitsonderzoek Flevoland MRA

Registratienummer

3067240

Datum

31 januari 2023

Afdeling/Bureau

EBES

Openbaarheid**Openbaar****Portefeuillehouder****Fackeldey, J.A.****Ter kennisname aan PS en
burgerleden****Kern mededeling:**

Op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland (PS) hebben Gedeputeerde Staten gekeken naar de effectiviteit van de provincie Flevoland in de bestuurlijke samenwerking in de MRA. Daarbij is niet gekeken naar de inrichting van de samenwerking. De conclusie is dat er toegevoegde waarde is en dat die waarde voor Flevoland kan toenemen. Dit vraagt om zelfbewustheid en helderheid over de beoogde inzet en ambitie voor deze en andere relevante samenwerkingen. Drie aanbevelingen geven daarvoor het perspectief.

Mededeling:

Aan het einde van deze bestuursperiode wordt teruggekeken naar het handelen van de provincie binnen de MRA. Het gaat daarbij automatisch ook over de samenwerking in de deelregio Almere-Lelystad. Dit levert interessante en kritische zelfreflectie op.

Aanleiding voor deze reflectie is dat bij de vaststelling van de samenwerkingsafspraken in de vergadering van PS van 21 december 2021 PS gevraagd hebben binnen een jaar een evaluatie op te stellen. Daarbij is een viertal te onderzoeken aspecten geformuleerd:

- De mate waarin de Flevolandse belangen effectief versterkt zijn door de samenwerking binnen de MRA;
- De mate waarin Flevoland in economische zin profiteert van de samenwerking binnen de MRA;
- De mate waarin door de samenwerking uitwisseling van kennis en ervaringen met andere deelnemers plaatsvindt;
- De mate waarin de Flevolandse belangen behartigd zijn in de lobby-overleggen en overleggen met het Rijk, zoals het BO-MIRT, woningbouw, etcetera.

Deze onderwerpen zijn de basis voor het onderzoek geweest. De volgende conclusies zijn vervolgens getrokken:

Thema	Conclusie
a. Belangenbehartiging	Effectiviteit is versterkt door op te trekken in MRA verband. Relatief gewicht van Flevoland neemt toe, tegelijkertijd is het belangrijk om ook op andere borden te schaken aan de hand van een expliciete netwerkstrategie die politiek en bestuurlijk wordt gedragen.
b. Economisch profijt	Economische aantrekkingskracht van Amsterdam wordt benut. Directe effecten lastig hard te maken. Wel indirect. Juist door het eigen, beoogd, economisch profiel scherper te maken kun je meer profijt halen uit MRA en de 'economische overloop' uit dit gebied.
c. Uitwisseling kennis en ervaringen	Zeer sterk punt binnen MRA. Met name kennis en netwerkpositie van Amsterdam geeft veel toegevoegde waarde.

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

3067240

d. Flevoland herkenbaar in lobby naar Rijk	Flevoland en de deelregio is nog een relatief kleine speler (inwoneraantal, brp). MRA is effectief om onderwerpen op de agenda te houden wanneer de 'uitruil' van belangen goed wordt gedaan. Gemeente Amsterdam moet vanuit Metropool ontwikkeling blijven denken en daarin de wederkerigheid van Flevoland, met veel oplossingskracht voor de Metropool, blijven zien.
--	--

Gesproken is met betrokken medewerkers, leden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Er is geen extern onderzoek gedaan bij partners over de mate waarin zij de provincie Flevoland zien opereren en hoe zij de effectiviteit van het optreden van Flevoland ervaren. In plaats daarvan is inhoudelijk ingezoomd op een viertal thema's om te beoordelen of sprake is van effectief handelen.

Tegelijkertijd wordt een perspectief geboden op de verhouding tussen dit informele samenwerkingsverband en andere netwerken. Een propositie voor de MRA – en wellicht ook voor de andere samenwerkingsnetwerken in Flevoland – maakt duidelijk waarom we samenwerken, wat onze inzet en inbreng is en welke doelen en resultaten we daarbij nastreven. Ook de inrichting van dergelijke samenwerkingen en de informatievoorziening naar PS kan daarvan een onderdeel zijn.

In de komende bestuursperiode kan op basis van het aangereikte perspectief worden gehandeld. Het onderzoek levert drie aanbevelingen op welke concreet kunnen worden vertaald. De overgenomen aanbevelingen zijn:

- Expliciteer een eigen netwerkstrategie
- Verbeter de communicatie naar Provinciale Staten
- Leg een heldere propositie neer bij de MRA.

Langs diverse wegen worden deze verder uitgewerkt. Zo wordt momenteel een notitie over samenwerkingsrelaties voorbereid en wordt op basis van de motie over de verbetering van de informatiepositie van 26 oktober 2022 voorgesteld de samenwerkingsverbanden maandelijks te agenderen in de Statencommissie. Een propositie biedt helderheid aan PS en GS en ambtelijke organisatie enerzijds, maar ook partners kunnen op basis van duidelijkheid over de positie die Flevoland inneemt weten wat zij aan Flevoland hebben. In de nieuwe bestuursperiode zal op basis van de politieke en bestuurlijke keuzes een dergelijke propositie goede dienst bewijzen bij de vergroting van de effectiviteit van de provincie en de deelregio Almere-Lelystad binnen en via de MRA.

Uiteraard is er samenhang met Samen maken we Flevoland. Dat is de koepel boven de regionale samenwerkingen in Flevoland. Het belang van Flevoland als geheel, als regio zal daarbij primair zijn. Wat we bereiken willen en kunnen via de netsamenwerking MRA zal via die weg worden nagestreefd. Het belang van de deelname aan de bestuurlijke samenwerking MRA en aan de deelregio Almere-Lelystad wordt met dit onderzoek onderstreept.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Effectiviteit binnen de MRA-samenwerking	3067752	Ja

Effectiviteit binnen de MRA-samenwerking

Evaluatie van de bestuurlijke samenwerking van de provincie Flevoland binnen de Metropoolregio Amsterdam


28 december 2022

Samenvatting

Op verzoek van Provinciale Staten is gekeken naar de effectiviteit van de provincie Flevoland in de bestuurlijke samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Hierbij is onderzocht wat de toegevoegde waarde en concrete opbrengsten zijn voor Flevoland.

Het korte antwoord is dat de provincie Flevoland effectief is in de samenwerking in MRA verband. Er is ingezoomd op vier thema's: duurzaamheid, verstedelijking, mobiliteit en economie. Op elk thema is sprake van concrete opbrengsten op het gebied van kennisuitwisseling, visievorming en belangenbehartiging.

Maar het kan nog beter. Flevoland heeft vanuit haar kenmerken en ligging veel kansen en oplossingskracht voor de uitdagingen waar de MRA, en Nederland, voor staat. Een gebalanceerde ontwikkeling van de Metropoolregio kan niet zonder Flevoland. Tegen deze achtergrond kan Flevoland zelfbewuster en met nog meer bestuurlijke slagkracht opereren binnen de MRA en andere relevante samenwerkingsverbanden.

Het proces 'Samen maken wij Flevoland' laat zien dat Flevoland haar zaken op orde heeft en een beeld vormt van haar eigen toekomst. Flevoland zal op tal van terreinen samenwerkingen aangaan om kansen te benutten, problemen op te lossen en haar belangen adequaat te behartigen. De keuzes die hierbij gemaakt worden kunnen explicieter. Dit vraagt om een *netwerkstrategie* die periodiek wordt geactualiseerd. In welke functionele netwerken participeren we, bestuurlijk en ambtelijk, op welke wijze en wat zijn de beoogde resultaten? In het verlengde hiervan is het goed om na te gaan of de benodigde vaardigheden en competenties voldoende aanwezig zijn.

Er is ongemak bij Provinciale Staten. In welke netwerken participeren we en waarom? Opereren de bestuurders binnen hun mandaat of niet? *De communicatie met PS kan beter.* In het verlengde van bovengenoemde netwerkstrategie kunnen voor de echte speerpunten beknopte position papers worden opgesteld voor Provinciale Staten. Mogelijk kan er ook, na de verkiezingen, een informatiesessie plaatsvinden over de netwerken - en de daaraan verbonden partijen - waarin wordt geparticipeerd.

De deelnemers binnen de MRA moeten doordrongen zijn van de onderlinge afhankelijkheden en de oplossingskracht die de partners in huis hebben. Flevoland, en de deelregio Almere en Lelystad, kunnen zich hierbij beter positioneren. Het verdient overweging om een *propositie* voor de MRA op te stellen. Hierin wordt verwoord wat Flevoland te bieden heeft en wat ze nodig heeft. Dit geeft de mogelijkheid om, bijvoorbeeld, de relevantie van een IJmeerlijn in relatie tot de verstedelijkingsstrategie en de eerder gemaakte Rijk-Regio afspraken (RRAAM 2013) nog eens in het juiste perspectief te plaatsen.

1. Inhoudsopgave

1. Inleiding en leeswijzer.....	4
2. Vraagstelling en aanpak.....	5
3. Hoofddijn van de bevindingen	6
4. Thematische verdieping	8
4.1 Duurzaamheid en circulaire economie	8
4.2 Verstedelijkingsafspraken	8
4.3 Mobiliteit: in het bijzonder de IJmeerlijn	9
4.4 Economie: hoogwaardige werklocaties.....	10
5. Conclusies met betrekking tot de vraagstelling.....	12
6. Reflectie op de resultaten en aanbevelingen.....	13
Bijlage 1: Metropoolregio Amsterdam.....	15
Bijlage 2: Overzicht van gesprekspartners	16
Bijlage 3: Overzicht van geraadpleegde documenten	17

1. Inleiding en leeswijzer

De Metropool Regio Amsterdam (MRA) is een informeel samenwerkingsverband van 30 gemeenten, de provincies Noord-Holland en Flevoland en de vervoerregio Amsterdam¹. De ambitie is om, op basis van een gezamenlijke visie op de metropoolregio, kennis te delen, netwerken te versterken en de gezamenlijke belangen te behartigen.

De provincie Flevoland en Almere en Lelystad² participeren in het samenwerkingsverband. Provinciale Staten van Flevoland vragen zich af of de samenwerking met de MRA wel effectief is en heeft daarom gevraagd om dit te evalueren. Het gaat daarbij niet om de inrichting van de samenwerking (de governance is in december 2021 opnieuw ingericht) maar wel om de effectiviteit van de samenwerking voor Flevoland. Is er toegevoegde waarde en zijn er concrete opbrengsten voor de provincie?

Deze rapportage doet verslag van deze evaluatie en is als volgt opgebouwd: In het volgende hoofdstuk beschrijven we de vraagstelling en de gevolgde aanpak. Daarna volgen de bevindingen op hoofdlijnen. In hoofdstuk 4 worden de opbrengsten op vier thema's nader uitgediept. Dit alles vormt de basis voor een beantwoording van de onderzoeksvragen in hoofdstuk 5. Het slothoofdstuk betreft een reflectie op de resultaten van deze evaluatie en enkele aanbevelingen om nog meer uit de samenwerking te halen.

¹ Een overzicht van de metropoolregio Amsterdam is opgenomen als bijlage.

² Almere en Lelystad vormen samen één van de zeven deelregio's binnen de MRA.

2. Vraagstelling en aanpak

De centrale vraag in deze evaluatie is of de Provincie Flevoland voldoende effectief is in de samenwerking binnen de MRA. In het Statenvoorstel³ dat ten grondslag ligt aan deze evaluatie is dit verder uitgewerkt als de mate waarin:

- a) de Flevolander belangen **effectief versterkt** zijn door samenwerking binnen de MRA;
- b) Flevoland in economische zin **profiteert** van de samenwerking binnen de MRA;
- c) door de samenwerking uitwisseling van **kennis en ervaringen** met andere deelnemers plaatsvindt;
- d) Flevolander **belangen** behartigd zijn in de lobby-overleggen en overleggen met het Rijk, zoals het BO-Mirt, woningbouw etc.

Voor de antwoorden op deze vragen zijn documenten geanalyseerd⁴. Verder voerden we gesprekken met de meest betrokken leden van GS, medewerkers van de provincie Flevoland en leden van PS. In een gesprek met de directeur van het bureau MRA is het beeld nog eens gespiegeld⁵. Bij de analyse is niet alleen gekeken naar het algemene beeld maar ook ingezoomd op vier geselecteerde thema's om zicht te krijgen op de concrete opbrengsten die gerealiseerd worden.

³ Statenvoorstel, 2857502, 26 oktober 2021, behandeld in PS op 8 december 2021

⁴ Een overzicht van geraadpleegde documentatie is opgenomen in de bijlagen.

⁵ De lijst van gesprekspartners is opgenomen in de bijlagen.

3. Hoofddlijn van de bevindingen

Het karakter van de MRA moet goed begrepen worden. Het gaat om een informeel bestuurlijk netwerk waarin kennis wordt gedeeld, relevante ontwikkelingen voor de MRA worden opgepakt en verwerkt tot visie en strategievorming, belangen worden afgestemd en behartigd. Deze belangenbehartiging is onder meer gericht op besluitvorming en beleidsontwikkeling door het Rijk.

De metropool met Amsterdam als kern behoort (economisch en cultureel) tot de topregio's van Europa. Almere en Lelystad zitten in de directe invloedssfeer van deze metropool. Flevoland als geheel kent een belangrijke corridorfunctie tussen de metropoolregio Amsterdam en andere (economisch sterke) regio's waaronder Zwolle.

De ontwikkeling van de metropool staat onder invloed van talrijke maatschappelijke, economische en demografische ontwikkelingen. Er is sprake van een groeiend 'daily urban system' met grote onderlinge afhankelijkheden. Een succesvolle en toekomstbestendige ontwikkeling van dit systeem vraagt om samenhangende keuzes op terreinen zoals ruimtelijke ordening, energievoorziening, woningbouw, infrastructuur en mobiliteit. Er is niet één bestuurlijke entiteit die inhoudelijk, geografisch en democratisch past op de dynamische metropool. Daarom is afstemming, gezamenlijke visievorming en belangenbehartiging (lobby) noodzakelijk.

Tegen deze achtergrond is de MRA een belangrijk netwerk voor Flevoland. Dit is overigens wederkerig. Een gebalanceerde ontwikkeling van de metropoolregio is niet mogelijk zonder participatie van Flevoland en de deelregio Almere-Lelystad.

De belangrijkste bevinding uit deze evaluatie is dat de samenwerking Flevoland – MRA effectief is. Flevoland is een volwaardig en gewaardeerde partner en is actief betrokken op de belangrijke thema's in MRA-verband. Er is toegevoegde waarde en er zijn concrete resultaten op het gebied van kennisbenutting, netwerkvorming en belangenbehartiging die dit onderbouwen. In hoofdstuk 4 wordt dit nader uitgewerkt.

Maar het kan beter. Flevoland heeft, als corridorregio, veel oplossingskracht voor de uitdagingen waar de MRA (en Nederland) voor staat. Bovendien heeft Flevoland, provincie en gemeenten, haar eigen visie op orde. Het proces 'Samen maken we Flevoland' en de uitwerking van de strategische agenda 'Over de brug komen' illustreren dat. Flevoland is in een volgende fase van ontwikkeling gekomen. Het 'soortelijk gewicht' van Flevoland binnen de MRA is groter dan wat je op basis van het actuele inwoneraantal zou verwachten. Deze positie wordt niet altijd volledig gebruikt. Flevoland is niet afhankelijk van de metropoolontwikkeling maar kan deze, ook vanuit een welbegrepen eigen belang, mede richting geven en benutten.

De gedeelde visie binnen Flevoland maakt duidelijk waar de belangen voor het gebied liggen. In het verlengde hiervan kan inhoudelijk geprioriteerd worden, selectief en meer zelfbewust worden gewerkt aan de juiste coalities voor belangenbehartiging en lobby. Overigens kunnen dit ook coalities zijn met een deel van deelnemers binnen de MRA.

Flevoland kent, naast de MRA, meer relevante netwerken waarin zij kan en moet opereren: omliggende regio's, thematische samenwerkingsverbanden, IPO en rechtstreekse relaties met departementen en Europa.

Hiervoor is een expliciete netwerkstrategie nodig die politiek en bestuurlijk gedragen wordt. De communicatie tussen GS en PS over het optreden van bestuurders in (informele) netwerken en de opbrengsten die daar worden nagestreefd kan beter.

Tot slot mag in deze hoofdlijn niet onvermeld blijven dat verschillende gesprekspartners een gevaar zien in de verdere institutionalisering van de MRA. Het is belangrijk om het informele karakter te bewaken. Deelnemers moeten in eigen huis hun goedkeuring en mandaat blijven ophalen voor de afspraken die binnen MRA-verband worden gemaakt. Verder moet de MRA een synoniem zijn voor inspiratie en energie en niet voor bureaucratie. Verschillende gesprekspartners wijzen op het risico van al maar uitdijende, structurele, overleggen.

4. Thematische verdieping

In overleg met leden van PS en GS is gekozen voor vier thema's waarop de evaluatie is verdiept. Voor deze thema's is nagegaan welke concrete, voor Flevoland relevante, opbrengsten zijn gerealiseerd binnen de MRA-samenwerking. Deze thema's zijn:

- ✓ duurzaamheid en circulaire economie;
- ✓ verstedelijkingsafspraken, in het bijzonder de woningbouwafspraken;
- ✓ mobiliteit, in het bijzonder de IJmeerlijn;
- ✓ economie, in het bijzonder de hoogwaardige werklocaties.

4.1 Duurzaamheid en circulaire economie

In het kader van de 'transitieopgaven leefomgeving' zijn door de betrokken portefeuillehouders en hun ambtelijke ondersteuning veel initiatieven geagendeerd en opgepakt. In dit kader wordt de krachtenbundeling, de kennisuitwisseling en de samenwerking met het bedrijfsleven als zeer positief gezien door de gesprekspartners.

Als concrete opbrengsten, met relevantie voor Flevoland, worden de volgende voorbeelden benoemd:

- ✓ Veel concrete initiatieven op gebied van kennisontwikkeling, richtlijnen en afspraken tussen publieke en private partijen:
 - Handleiding Circulair inkoop en aanbesteden;
 - Greendeal hout en biobased bouwen (afpraak m.b.t. 20% nieuwbouw);
 - Greendeal fiets;
 - Greendeal textiel.
- ✓ Duurzaamheidstop (oktober 2021) met sterke deelname vanuit bedrijfsleven. Bovenstaande Greendeals zijn daar bekrachtigd.
- ✓ Planontwikkeling, steun en voorbereiding voor een Biobased campus in Flevoland.

Het portefeuillehoudersoverleg dat met veel enthousiasme bovenstaande zaken initieerde is opgeheven. Gesprekspartners merken op dat het van belang is om de 'doekracht' rondom dit thema vast te houden.

4.2 Verstedelijkingsafspraken

In het kader van de nationale omgevingsvisie kent Flevoland drie NOVEX-gebieden (MRA, Lelylijn en Zwolle). Dit illustreert nog eens de eerder benoemde corridorfunctie. Het gaat hierbij om gebiedsontwikkelingen waar nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering noodzakelijk zijn. Om tempo te kunnen maken in de uitvoering zijn resultaatgerichte samenwerkingsafspraken nodig. In deze NOVEX-gebieden werken Rijk en regio als partners nauw samen.

De deelregio Almere-Lelystad heeft haar (woningbouw) afspraken gemaakt via de MRA en hier haar eigen rol kunnen spelen. Voor de andere vier gemeenten is een separate deal gemaakt. Gesprekspartners merken op dat de verstedelijkingsafspraken op MRA-niveau en de woondeal een goede onderlegger vormen, en inspiratiebron boden, voor rechtstreekse afspraken met het Rijk over de woondeal met de overige vier gemeenten. Overigens zijn de afspraken met deze vier gemeenten in een hoger tempo gerealiseerd.

Bij deze verstedelijkingsafspraken heeft Flevoland duidelijk kunnen maken dat de verstedelijking en de woningbouw in Flevoland een eigen karakter moeten kennen. Het gaat niet zozeer om woningbouw alleen, maar: 'Wij bouwen een samenleving'.

Vanuit het perspectief van de metropoolvorming nemen de uitleglocaties in Flevoland natuurlijk een unieke positie in. Hier kun je niet alleen snel en in hoge aantallen bouwen, maar vooral: voor de metropool unieke woonmilieus realiseren die ook bijdragen aan de kwaliteit van de bestaande samenleving in Flevoland. Met andere woorden: Flevoland en de deelregio Almere-Lelystad kunnen de afspraken in de woondeal ook daadwerkelijk waarmaken.

Gesprekspartners geven aan dat deze positie niet altijd werd gezien door MRA-partners als Amsterdam en Noord-Holland en er dus regelmatig 'tegengas' gegeven moest worden.

De gesprekspartners zijn van mening dat de samenwerking in MRA verband direct en indirect heeft bijgedragen aan de woondeals zoals die zijn gesloten. Direct omdat de deelregio Almere-Lelystad deze afspraken in MRA-verband heeft gesloten. Indirect omdat die afspraken ook als onderlegger werkten voor de woondeal met de overige vier gemeenten in Flevoland.

4.3 Mobiliteit: in het bijzonder de IJmeerlijn

Mobiliteit is een belangrijk aandachtspunt binnen de MRA-agenda. Verstedelijking en mobiliteitsgroei kunnen de verkeersnetwerken doen vastlopen. De visie op mobiliteit (multimodale toekomst) maakt onderdeel uit van de verstedelijkingsstrategie. Hierin wordt gepleit voor een schaa sprong van het mobiliteitssysteem.

Gesprekspartners geven aan dat in het verleden de gezamenlijke visieontwikkeling en lobby tot mooie resultaten voor Flevoland heeft geleid. In het bijzonder worden dan de ov SAAL en de verbreding van de A6 genoemd die met vereende krachten tot stand zijn gekomen. In de Rijksstructuurvisie Amsterdam Almere Markermeer van november 2013 is de IJmeerverbinding als stip op de horizon gezet om de westelijke ontwikkeling van Almere (60.000 woningen) mogelijk te maken. De IJmeerverbinding wordt hier gekoppeld aan de kwaliteit van de leefomgeving (van de noordvleugel) en daarmee aan het internationale vestigingsklimaat van de regio⁶.

Op het niveau van de MRA spelen nu verschillende uitdagingen. Het ov is, in de huidige arbeidsmarkt, overvol en dat geldt ook voor het wegnennet. De stikstofproblematiek maakt dat de voortgang en fasering van grotere (infrastructurele) projecten onzeker is. Congestie op het elektriciteitsnet stelt beperkingen aan de mogelijkheden van nieuwe laadstations voor elektrisch rijden (auto en ov). Dit alles maakt de schaa sprong van het systeem complex. Bovendien vraagt dit vraagstuk om beleid(skeuzes) rondom de bereikbaarheid van steden en het gedrag van werkgevers en werknemers rondom woon-werkverkeer.

Binnen de mobiliteitsagenda zijn drie prioritaire uitvoeringslijnen opgenomen. Deze hebben betrekking op de schaa sprong van het mobiliteitssysteem, het regionale fietsroutenetwerk en de innovatie en verduurzaming van mobiliteit. De gesprekspartners geven aan dat de lobby binnen het platform mobiliteit, onder voorzitterschap van gedeputeerde Jan de Reus, goed is georganiseerd.

⁶ Rijksstructuurvisie Amsterdam, Almere, Markermeer, november 2013

Binnen de schaa sprong van het mobiliteitssysteem springen een aantal grotere projecten in het oog. Het gaat dan om de ZuidasDok, het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Hoofddorp, het sluiten van de Kleine Ring en de IJmeerlijn. In de recente MIRT-afweging is de IJmeerlijn nog niet gehonoreerd en het doortrekken van de Noord-Zuidlijn en het sluiten van de Kleine Ring zijn dat wel. Dit roept bij de gesprekspartners gemengde reacties op. Een deel van de direct betrokken gesprekspartners geeft aan dat het hier om een juiste prioriteitstelling gaat. De IJmeerlijn, van grote betekenis voor de ontwikkeling van Almere als onderdeel van de Metropool, blijft op de agenda en zal in een volgende ronde tot de topprioriteiten van de MRA behoren. Anderen begrijpen de afweging niet en stellen dat in de MRA-brede lobby de IJmeerlijn een hogere prioriteit verdient in vergelijking het sluiten van de Kleine Ring. In Almere kan sneller worden gebouwd dan in het havengebied van Amsterdam en dan is een goede (ov-)verbinding van vitaal belang. Deze laatste gesprekspartners werpen de vraag op of Amsterdam hier wel voldoende het perspectief van de Metropool omarmt of toch vooral vanuit het belang van de eigen stad opereert.

Overigens is voor alle gesprekspartners het belang van de IJmeerlijn evident. Verdere ontwikkeling van de metropoolregio, de deelregio Almere en Lelystad en de ontwikkeling van wat wel wordt aangeduid als 'Amsterdam Bay Area' of 'Almere aan de Baai' vragen om nieuwe mobiliteitsoplossingen. De IJmeerlijn moet zowel voor wat betreft agendering als de actieve lobby via de MRA opgepakt blijven worden.

4.4 Economie: hoogwaardige werklocaties

In het kader van de verstedelijkingsstrategie zijn globale afspraken gemaakt om de functie 'werken' niet (fysiek) te laten verdringen door de functie 'wonen'. Dit moet nu uitgewerkt worden in een regionale economische strategie en de ontwikkeling van werkmilieus (Plabeka).

Recent is de ruimtebehoefte voor werklocaties tot 2040 in kaart gebracht. Dit vormt een basis voor de programmering van de werklocaties. Dit zal, samen met de visies van de deelregio's op hun eigen economische ontwikkeling en profiel, worden gebruikt om een strategie voor de bedrijventerreinen te maken. Het gaat hierbij om nieuwe terreinen, verduurzaming van bestaande terreinen (denk aan de energietransitie) maar ook om transformatie en verhuizing van bestaande bedrijvigheid.

Op de achtergrond speelt hierin mee dat Flevoland met Horizon een eigen Regionale Ontwikkeling Maatschappij (ROM) heeft ingericht. Ook voor Noord-Holland is dat (InWest) nu het geval. Horizon draagt met haar visievorming en (internationale) acquisitie actief bij aan een helder economisch profiel voor Flevoland. Dat geeft input binnen de Plabeka-aanpak. De vorming van een provinciale visie op de economie is een basis voor een heldere en selectieve, economische koers voor Flevoland.

De MRA-Agenda omvat ook initiatieven voor de arbeidsmarkt. In dit kader is onder meer een MRA-breed instrument ontwikkeld, onder de naam TOMAS, dat ondernemers kan ondersteunen bij het vinden van de juiste aanbieders van opleidingen voor hun medewerkers.

Gesprekspartners zijn positief over de wijze waarop in MRA-verband wordt samengewerkt om de regionale economie te stimuleren. Visies en uitvoeringsplannen op specifieke sectoren zoals toerisme zijn bruikbaar en relevant voor Flevoland. Meer in het algemeen wordt opgemerkt dat de grote corporates graag meedoen in MRA-verband. Een positie die je als Flevoland alleen (nog) niet hebt bereikt.

De MRA-samenwerking brengt Flevoland, economisch, toegevoegde waarde wanneer je de voordelen van een overvol Amsterdam kunt benutten. Een 'slimme overloopstrategie' voor bedrijven en kennisinstellingen die je als Flevoland zelf graag wilt accommoderen.

Er is ook een kritischer geluid. De MRA is als krachtige lobby afwezig bij dossiers die voor de Metropool en Flevoland, economisch, relevant zijn maar maatschappelijk en politiek gevoelig liggen. Als voorbeelden wordt dan verwezen naar de luchthaven Lelystad en een strategie rondom energie en data-infrastructuur.

5. Conclusies met betrekking tot de vraagstelling

Onderzoeksvraag	Conclusie
Belangenbehartiging	Effectiviteit is versterkt door op te trekken in MRA verband. Relatief gewicht van Flevoland neemt toe, tegelijkertijd is het belangrijk om ook op andere borden te schaken aan de hand van een expliciete netwerkstrategie die politiek en bestuurlijk wordt gedragen.
Economisch profijt	Economische aantrekkingskracht van Amsterdam wordt benut. Directe effecten lastig hard te maken. Wel indirect. Juist door het eigen, beoogd, economisch profiel scherper te maken kun je meer profijt halen uit MRA en de 'economische overloop' uit dit gebied.
Uitwisseling kennis en ervaringen	Zeer sterk punt binnen MRA. Met name kennis en netwerkpositie van Amsterdam geeft veel toegevoegde waarde.
Flevoland herkenbaar in lobby naar Rijk	Flevoland en de deelregio is nog een relatief kleine speler (inwoneraantal, brp). MRA is effectief om onderwerpen op de agenda te houden wanneer de 'uitruil' van belangen goed wordt gedaan. Gemeente Amsterdam moet vanuit Metropool ontwikkeling blijven denken en daarin de wederkerigheid van Flevoland, met veel oplossingskracht voor de Metropool, blijven zien.

6. Reflectie op de resultaten en aanbevelingen

Voorliggende evaluatie laat zich typeren als een 'zelfanalyse'. Er is, in korte tijd, gesproken met bestuurders, politici en ambtenaren die, vanuit Flevoland, direct betrokken zijn bij de samenwerking binnen de MRA. Om het 'wij van wc-eend adviseren wc-eend' te voorkomen is het zelfkritisch vermogen van de gesprekspartners aangesproken, zijn documenten bestudeerd en is gespiegeld met de directeur van het MRA-bureau.

De onderlinge afhankelijkheden tussen Flevoland (in het bijzonder de deelregio Almere-Lelystad) en de ontwikkeling van de Metropool Regio Amsterdam zijn zo evident dat je als Flevoland actief wilt participeren in dit netwerk. Bovendien is er op elk van de vier onderzochte deelthema's sprake van, voor Flevoland relevante, opbrengsten.

Uit de gesprekken wordt wel duidelijk dat Flevoland een aantal stappen kan zetten die het opereren in regionale netwerken, waaronder de MRA, nog effectiever maken. In de kern gaat het hierbij om het nog meer zelfbewust opereren vanuit Flevoland dat als gebied van groot belang is voor een evenwichtige ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam.

a. Expliciteer een eigen netwerkstrategie

Flevoland en haar gemeenten delen meerdere belangen en streven specifieke doelen na. Zaken die tot uitdrukking komen in het proces 'Samen maken we Flevoland' en (beleids)visies zoals de omgevingsvisie en de visie op de regionale economie. De vindplaats van het probleem is niet noodzakelijkerwijs de vindplaats van de oplossing. Flevoland zal op tal van terreinen samenwerkingen aangaan om kansen te benutten, problemen op te lossen en haar belangen adequaat te behartigen. Dit kunnen ook deelcoalities binnen de MRA-samenwerking zijn. De keuzes die hierbij gemaakt worden kunnen en mogen explicieter. Het is dan beter mogelijk om te prioriteren en de inzet ook politiek en bestuurlijk te verankeren. Een mogelijke vorm is een 'netwerkstrategie' die periodiek wordt geactualiseerd. In welke functionele netwerken participeren we, bestuurlijk en ambtelijk, op welke wijze en wat zijn de beoogde resultaten? Waar ligt het bestuurlijk en ambtelijk eigenaarschap van resultaten? Hoe bewaken we de efficiëntie en effectiviteit van onze inzet en voorkomen we overbodige overlegcircuits? In het verlengde hiervan is het goed om na te gaan of de vaardigheden en competenties die nodig zijn om effectief in deze netwerken te opereren voldoende aanwezig zijn.

b. Verbeter de communicatie naar Provinciale Staten

Voorliggende evaluatie is uitgevoerd op verzoek van Provinciale Staten. Gesprekspartners geven aan dat sprake is van een zeker ongemak bij Provinciale Staten. Het optreden van de bestuurders in netwerken onttrekt zich mogelijk aan het zicht van de Statenleden. Opereren de bestuurders binnen hun mandaat of niet?

Deze discussie speelde ook tijdens de discussie over de verstedelijkingsstrategie van de regio Zwolle. Tijdens de vergadering van oktober 2022 werd hierover een motie ingediend waarin de trits Consultatie, Informatie en Participatie nog eens werd herhaald⁷. In het verlengde van de eerdergenoemde netwerkstrategie lijkt dit een goede route voor de juiste communicatie met Provinciale Staten.

⁷ Motie nr. 4 tijdens de vergadering van PS van 26 oktober 2022

Hierbij kunnen rondom de echte speerpunten beknopte position papers worden opgesteld voor communicatie met en afweging in Provinciale Staten.

Wellicht kan na de vorming van Provinciale Staten, na de verkiezingen van maart, een gerichte voorlichting plaatsvinden over de netwerken waarin wordt geparticipeerd, het karakter van deze netwerken en de doelstellingen die Flevoland daarbij wil realiseren. In dit kader kunnen natuurlijk ook verbonden partijen die hierbij een rol spelen worden meegenomen.

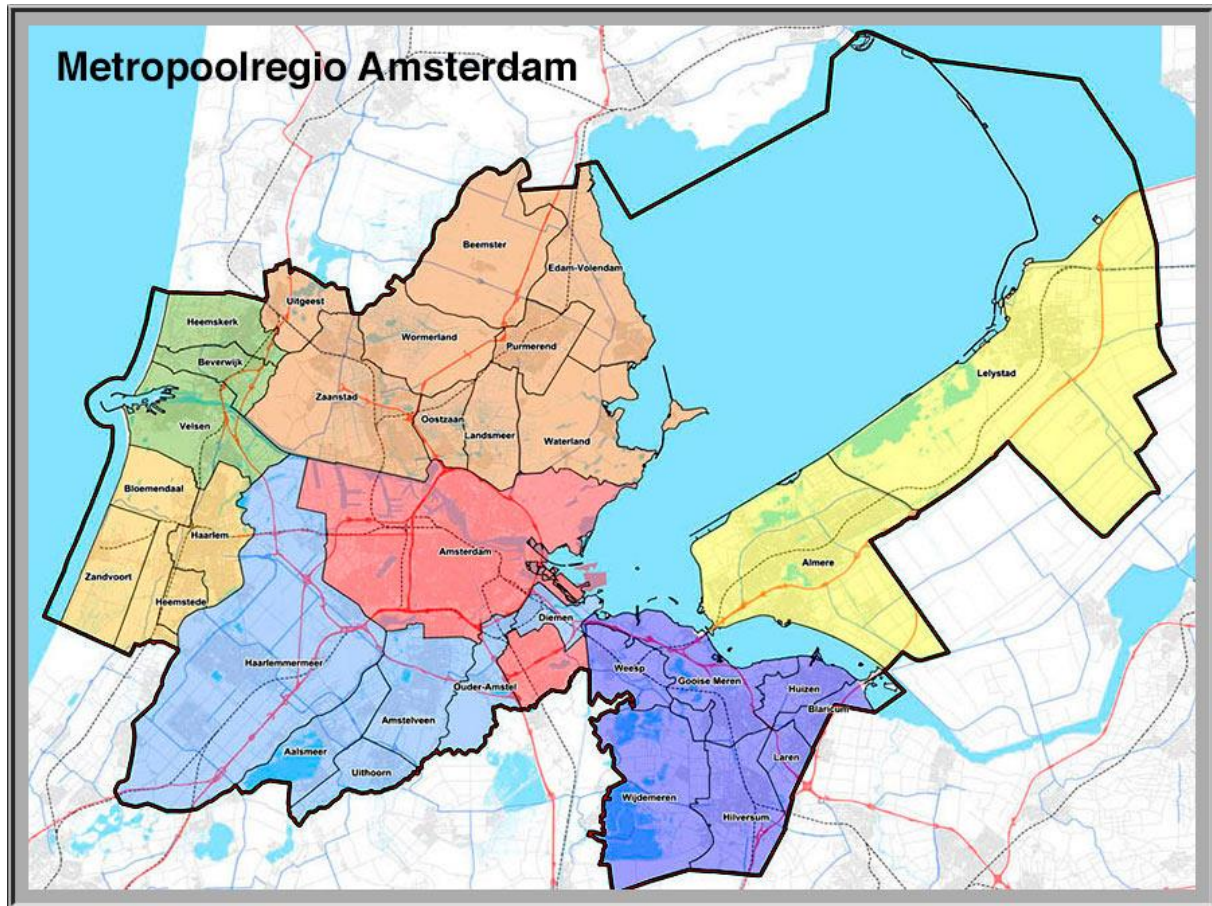
c. Leg een heldere propositie neer bij de MRA

Eerder is gesproken over de wederkerigheid binnen de MRA. Een succesvolle en toekomstbestendige metropoolontwikkeling is afhankelijk van de inzet van alle partners. De partners moeten daarom goed doordrongen zijn van de onderlinge afhankelijkheden en de oplossingskracht die de partners in huis hebben. In dit kader heeft de deelregio Zaanstreek-Waterland in 2021 een propositie bij de partners van de MRA neergelegd⁸. Hierin is verwoord wat de regio te bieden heeft en wat ze nodig heeft.

Een dergelijke benadering zou ook voor Flevoland, vanzelfsprekend in nauwe samenwerking met de deelregio Almere-Lelystad, relevant kunnen zijn. Het maakt de eigen positie duidelijk en geeft de mogelijkheid om, bijvoorbeeld, de relevantie van een IJmeerlijn in relatie tot de verstedelijkingsstrategie nog eens in het juiste perspectief te plaatsen.

⁸ Zaanstreek-Waterland, Hollandser dan Hollands, Propositie aan de MRA, 2021

Bijlage 1: Metropoolregio Amsterdam



Bijlage 2: Overzicht van gesprekspartners

- ✓ Jop Fackeldey
- ✓ Jan Nico Appelman
- ✓ Jan de Reus
- ✓ Leen Verbeek
- ✓ Cora Smelik

- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]

- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]
- ✓ [REDACTED]

- ✓ [REDACTED]

Bijlage 3: Overzicht van geraadpleegde documenten

- ✓ Wij zijn Flevoland!, Ons aanbod aan Nederland met het oog op de Tweede Kamerverkiezingen 17 maart 2021.
- ✓ Over de brug komen, strategische agenda 1.0, Berenschot, versies 18 februari, 28 juni en 12 december 2022
- ✓ Statenvoorstel, 2857502, 26 oktober 2021, behandeld in PS op 8 december 2021.
- ✓ PS Motie nr. 4, 26 oktober 2022
- ✓ MRA-Agenda, 2020-2024
- ✓ Definitieve samenwerkingsafspraken Metropoolregio Amsterdam, Statenvoorstel, 8 december 2021
- ✓ Opdrachtformulering voorlopige rapporteur Raadtafel MRA, 8 december 2021
- ✓ Stand van zaken uitvoering MRA-agenda, bureau MRA, 7 oktober 2022
- ✓ Zaanstreek-Waterland, Hollandser dan Hollands, Propositie aan de MRA, 2021
- ✓ Kamerbrief over nationale regie in de ruimtelijke ordening, 17 mei 2022